

Proposti Budget 2018/2019

Assoċjazzjoni ta' Haddiema Ghawdxin li Jahdmu Malta

Huwa fatt magħruf li l-haddiema Ghawdxin li jahdmu Malta jhabbtu wiċċhom ma' sensiela ta' tbatijiet u diffikultajiet li haddiema oħrajn Maltin u Ghawdxin ma jesperjenzawx, fost l-aktar komuni hemm:

- Tbatijiet Finanzjarji;
- Tbatijiet Fiziċi u Psikoloġiċi; u
- Tbatijiet marbuta ma' limiti ta' hin.

Għaldaqstant l-għan aħhari ta' din l-assoċjazzjoni huwa li tissalvagwardja l-kundizzjonijiet tax-xogħol preżenti kif ukoll li tippreżenta numru ta' miżuri ntiżi sabiex ittejjeb il-kundizzjonijiet eżistenti tal-ħafna haddiema Ghawdxin li jahdmu Malta. Bħala assoċjazzjoni nemmnu li dan il-grupp ta' haddiema huma 'minorita f' minorita' li jeħtieġu miżuri 'tailor-made' (apparti dawk li huma diga eżistenti) li jindirizzaw il-ħtiġijiet u l-bżonnijiet partikolari tagħhom. Nemmnu li b'dan il-mod biss dawn il-haddiema jistgħu jtejjbu l-kwalita' tal-ħajja tagħhom. Għaldaqstant l-Assoċjazzjoni qegħda tressaq numru ta' proposti għall-kunsiderazzjoni għal-budget 2018-2019 lill-Awtoritajiet konċernati – miżuri li huma marbuta mat-tbatijiet hemm fuq imsemmija. L-Assoċjazzjoni ffikut fuq numru limitat ta' proposti li temmen li jistgħu jiġu attwati u li fl-opinjoni tagħna nemmnu li ser ikollhom impatt qawwi fuq il-ħajja ta' kuljum ta' kull haddiem Ghawdxin li ta' kuljum jaqşam lejn Malta sabiex jaqla' l-ħobża ta' kuljum. Fl-aħħarnett l-assoċjazzjoni temmen li dawn il-proposti huma soċjalment ġusti, joħolqu aktar ekwita u li jiffaċilitaw il-mobilita' soċjali – prinċipji bażiċi li fuqhom hi fundata din l-Assoċjazzjoni.

1) Proposti Mahsuba sabiex jittaffew Tbatijiet Finanzjarji

Waħda mill-aktar tbatijiet li jiffaċċjaw il-haddiema Ghawdxin li jahdmu Malta hija dik Finanzjarja peress li l-ispejjeż sabiex wiehed ikun jista' jasal fuq il-post tax-xogħol tiegħu/ha qegħdin jiżdiedu ta' kuljum. Preżentament hemm tliet modi kif haddiem Ghawdxin jista' jasal fuq il-post tax-xogħol li huma:

- Billi haddiem jaqşam ta' kuljum lejn Malta bil-karozza privata tiegħu;
- Billi haddiem jikri s-servizzi ta' minibus; u
- Billi haddiem jagħmel użu mill-karozzi tal-linja.

It-tliet għażliet hemm fuq imsemmija kolla jgħorru magħhom spejjeż addizzjonali li jhallu effett negattiv fuq it-‘take home pay’ tal-ħaddiem Għawdxi (Ara

Tabella 1 Annessa mad-dokument). L-aktar żewġ għażliet popolari huma l-ewwel tnejn peress li bil-karozza tal-linja mhux dejjem għandek garanzija li ser tasal fuq il-post tax-xogħol fil-ħin, speċjalment meta wieħed ikollu jaqbad aktar minn karozza tal-linja waħda. Preżentament is-sussidju offrut lill-ħaddiema, dak ta’ €1.12c, jkopri l-ispejjeż marbuta mal-vjaġġ bil-vapuri tal-Gozo Channel *BISS* (li jammonta għal massimu ta’ €250 - €300 fis-sena). Dan minkejja li l-ispejjeż addizzjonali huma ferm u ferm akbar kif jidher ċar fit-tabella hawn taħt:

Spejjeż Marbuta Mat-transport: Ħaddiem Għawdxi li Jahdmu Malta	
Mezz ta’ Transport	Spiza fis-sena
Ħaddiema li Jużaw Karozza Privata Tagħhom	€1,950 (mingħajr l-ispejjeż tal-petrol) li minnhom jridu jitnaqsu €250 = €1,700
Ħaddiema li Jużaw Servizz ta’ Minibuses	€960 - €1,000*
*Prezz ivarja skond il-prezzijiet mogħtija mill-operaturi li kull sena qegħdin dejjem jizdiedu. B’hekk prezz jista’ jizdied kif ukoll jinzel – probabilita hi li jizdied.	

Dawn l-ispejjeż addizzjonali jnaqru u jnaqqsu l-‘purchasing power’ tal-ħaddiema Għawdxi li jahdmu Malta meta mqabbla ma’ ħaddiema oħrajn.

In-nuqqas t’użu tal-karozzi tal-linja hu marbut mal-fat li dawn ma jagħtux garanziji lill-ħaddiema li ser jaslu fuq il-post tax-xogħol fil-ħin. Minn eżercizju li għamlet l-Assoċjazzjoni sibna li iż-żewġ rotot minn u lejn iċ-Ċirkewwa (Rotta 41 u Rotta 42) jagħmlu mas-67 u 69 waqfa matul il-vjaġġ. Il-ħin ikkalkulat li jieħu dawn ir-rotot iċ-Ċirkewwa għall-Belt hu ta’ bejn siegħa u erbgħin minuta (1:40hrs) u sagħtejn (2hrs). Dan kollu jagħmilha mpossibli li ħaddiem biss jaħseb fuq il-karozza tal-linja bħala mezz ta’ transport aħseb u ara kemm li jużah! Għaldaqstant l-ispiża addizzjonali marbuta ma’ dan il-mezz ta’ transport ma ġietx maħduma.

L-Assoċjazzjoni temmen li din id-diskrepanza għandha tkun indirizzata sabiex il-ħaddiem Għawdxi jkollu parti mill-ispejjeż tiegħu koperti u b’hekk sistema tkun aktar ekwa u ġusta. Fid-dawl ta’ dan kollu l-Assoċjazzjoni tipproponi li s-sussidju offrut lill-ħaddiema Għawdxi li jahdmu Malta minn €1.12c jitla’ għal €3 sabiex sussidju jkopri parti mill-ispejjeż tat-transport ukoll. Dan ikun ifisser li f’sena dan il-cohort ta’ ħaddiema jara s-sussidju tiegħu jitla’ minn €250 għal €720 – li jfisser

li haddiema Ghawdxin li jaħdmu Malta jaraw il'purchasing power' tagħhom fis-sena jżied b' €470.

2) Proposti Maħsuba sabiex jittaffew Tbatijiet Fiziċi u Psikoloġiċi

L-esperjenza ta' vjaġġar ta' kuljum iġġorr magħha tbatijiet fiziċi u psikoloġiċi. M'huwiex faċli li wieħed iqum ta' kuljum għal sena shieħa fil-5.00am sabiex jaqbad vapur ta' 6am, jagħti l-gurnata ta' xogħol tiegħu u jerga lura d-dar mal-vapur ta' 5.15pm fix-Xitwa jew ta' 2.15pm fis-Sajf (dejjem sugġett ukoll li tilhaq il-vapur li hija varjabli mhux fil-kontroll tal-ħaddiema). Jigifieri tasal d-dar fis-6pm fix-Xitwa, u fit-3 fis-Sajf. Dan dejjem jekk tilhaq il-vapur.

Dan l-iskariġġ kollu jhalli effetti fuq is-saħħa fiżika u mentali tal-ħaddiema u jżid l-istress u l-għejja. Nemmnu għalhekk li dan l-aspett ukoll għandu jkun trattat bl-aktar serjeta' u attenzjoni għaliex ħaddiem jista' jkun produttiv biss jekk huwa/hija j/tkun b'saħħitha kemm fiżikament kif ukoll mentalment. Bħala Assoċjazzjoni nemmnu li s-soluzzjoni għal dan kollu huwa li jkun hemm '*worker friendly measures*' li jiffacilitaw il-ħajja tal-ħaddiema Ghawdxin li jaħdmu Malta. Bħalissa dawn il-miżuri huma ndirizzati bħala '*family friendly measures*' u li generalment igawdu minnhom ħaddiema li għandhom it-tfal. Għaldaqstant nemmnu li:

- L-linji gwida preżenti dwar l-użu tat-'Teleworking' u ta' 'Reduced Working Hours' għandhom ikunu riveduti. M'huwiex aċċettabli li jkun hemm disparita ta' trattament bejn il-ħaddiema fejn jidhlu dawn il-miżuri. Preżentament teżisti sitwazzjoni fejn ħaddiema f'ċertu dipartimenti jgawdu sa 4 t'ijiem telework bid-differenza t'ohrajn li anqas għandhom gurnata waħda għax l-applikazzjoni tagħhom ma tkunx milqugħa. Għaldaqstant nemmnu li ħaddiema Ghawdxin li jaħdmu Malta għandhom:
 - a) igawdu b'mod *awtomatiku* minn din il-miżura; u
 - b) ikun hemm 'capping' dwar in-numru ta' granet li wieħed jista' jgawdi minn granet li fihom jaħdem mid-dar - dawn m'għandux ikunu aktar minn **JUMEJN** (2 days). F'każijiet eċċezzjonali (wild, mard etc) dan għandu jitle' għal **TLIET** ijiem (3 days).
- Għandu jsir audit iffukat sabiex jidentifika kif it- 'Teleworking' jista' jsir aktar effiċjenti biex b'hekk jitnaqsu l-abbużi. Proposta oħra hija li f'Għawdex jinbena 'hub' minn fejn il-ħaddiema Ghawdxin ikunu jistgħu

jwettqu x-xogħol partikolari tagħhom (speċjalment xogħol li jista' jsir mill-uffiċju) mingħajr il-bżonn li jaqsmu ta' kuljum lejn Malta.

- Għandu jsir revizzjoni tal-PSMC eżistenti u b'taħdidiet mal-Assoċjazzjoni jiġu didentifikati l-punti l-aktar kritiċi għall-ħaddiema Għawdxin. Prezentament fil-PSMC m'hemm ebda referenza għal dan il-cohort ta' ħaddiema. Dan qiegħed iwassal għal interpretazzjonijiet differenti tar-regoli u għal proċessi 'one-size-fits-all' fid-dipartimenti varji.

3) Proposti Maħsuba sabiex jittaffew Tbatijiet marbuta ma' Limiti ta' Hin

Minn kalkoli li għamlet l-assoċjazzjoni jidher ċar li ħaddiema Għawdxin li jaħdmu Malta jitilfu minn 35 sa 45 ġurnata f'ivvjaġġar minn u lejn Malta u vice-versa. Dan kollu minħabba diversi raġunijiet, fosthom traffik, hin ta' stennija għall-vapur, traġitt tal-vapur bejn Malta u Għawdex etc. Nemmu li anka hawn għandha ssir xi haġa sabiex dan il-hin jitnaqqas u l-ħaddiem ikun kompensat għall-hin mitluf. Nfakkru li dan huwa hin MOHLI u li fih ħaddiema oħrajn jagħmlu ħafna u ħafna affarijiet bħal: jqattgħu aktar hin mal-familja; studji personali jew korsijiet sabiex itejjeb il-hiliet u l-għerf tagħhom; eżerċizzju fiżiku u/jew hin ta' soċjalizzazzjoni mal-ħbieb. Dan kollu il-ħaddiem Għawdxin li jaħdem Malta huwa diffiċli ħafna li jagħmlu. Għaldaqstant nemmu li:

- L-Karreġġjata li tagħti lejn iċ-Ċirkezza għandha titwessa minn linja waħda għal tnejn sabiex jittaffa' l-hin ta' stennija u l-kongestjoni ta' traffiku (tista tinbidel f'Tidal Lane);
- Jithaffef il-proċess għax-xiri u/jew kiri tar-raba' vapur; u
- Jithaffef il-proċess tal-Fast Ferry u Park and Ride Service fl-Imġarr.

Fl-aħħarnett l-Assoċjazzjoni temmen li l-Gvern għandu jibda jisthareg, permezz ta' studju dettaljat, il-possibilita' li l-'Leave' tal-ħaddiema Għawdxin li jaħdmu Malta u li joqogħdu Għawdex *JIŻDIED* b'5% minn dak attwali sabiex jagħmel tajjeb għall-hin mitluf.

L-Assoċjazzjoni tal-ħaddiema Għawdxin li Jaħdmu Malta temmen li permezz ta' dawn i-miżuri il-ħajja tal-ħaddiem Għawdxin tkun aktar faċli.

Tabella 1: Spejjeż Relatati mat-Transport fis-Sena

It-tabella tindika l-ispiza globali (f'sena) li haddiema Għawdxji jhallas b'mod addizzjonali wara li jhallas in-noll tal-Gozo Channel.

Mezz ta' transport	Spiza fil-Ġimgħa	Spiza fix-Xahar	Spiza fis-Sena
Karozza Personali	8.15 (-1.12 subsidy) x 5 days = €35.15	€35.15 x 4 = €140.60	€140.60 x 12 = €1,687.20
Kiri ta' Minibus	-	€80 (average cost per month)	€80 x 12 = €960
Karozza tal-Linja (Only 1 Bus)	€1.50 (bus fee) x 5 days = €7.50	€7.50 x 4 = €30	€30 x 12 = €360

Dawn il-kalkoli juri li:

- Haddiem li jitla' Malta kuljum għax-xogħol fis-sena ha jesperjenza madwar **€1,600** inqas mill-paga annwali tiegħu fis-sena;
- Haddiem li juża servizzi ta' Minibuses jesperjenza madwar **€960 – €1,000** inqas mill-paga tiegħu fis-sena;
- Haddiem li ta' kuljum juża il-karozza tal-linja jesperjenza madwar **€360** inqas fis-sena (dejjem jekk juża karozza tal-linja waħda).

Dawn huma l-proposti tal-Għaqda Non-Governattiva: Assoċjazzjoni tal-Haddiema Għawdxin F'Malta, sabiex jigu mhedda għal kunsiderazzjoni tal-Budġit 2018/19.

